

Avdelningen för Krisberedskap och Civilt försvar
Verksamheten för styrning av civil beredskap
Enheten för inriktning
Jan-Olof Olsson
010-240 52 58
Jan-olof.olsson@msb.se

Remissvar

Datum	Diariernr
2024-08-21	2024-07963
Ert datum	Er referens
2024-05-30	KN2024/00779

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.smf@regeringskansliet.se

Remiss av betänkandet SOU 2023:84 En hållbar bioekonomistrategi - för ett välmående fossilfritt samhälle samt delbetänkandet SOU 2023:15 Förnybart i tanken, Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har ansvar för frågor om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar, i den utsträckning inte någon annan myndighet har ansvaret. MSB har särskilda uppdrag att utveckla det civila försvaret, där försörjningsanalyser är en del.

MSB noterar att ordet motståndskraft används i dokumenten, men att begreppet inte alltid används i betydelsen att hela försörjningskedjan från skörd, tillverknings och beredningsprocesser inklusive distributionsleden fram till slutanvändare är motståndskraftiga så att leveransen av produkter säkerställs.

Detaljsynpunkter SOU 2023:84 En hållbar bioekonomistrategi - för ett välmående fossilfritt samhälle

MSB stödjer ändring i förordning (2015:517) om stöd till lokala klimatinvesteringar särskild vikt ska läggas vid lösningar som har en stark motståndskraft även vid ett förändrat klimat.

Angående förslag till mål för motståndskraft, ser inte MSB att marknadsandelar är en relevant parameter. MSB anser att ett bättre mål för motståndskraft är att mäta förmågan att försörja slutkunder med produkter i rätt tid, plats och volym .

MSB håller inte med om att det ska detaljregleras att nationella försörjningsanalyser även ska resultera i nödvändiga självförsörjningsgradsnivåer. Dels är självförsörjning ett relativt begrepp och det finns olika beroenden i olika led. Självförsörjning bör således omhändertas i själva analysen, inte vara en styrande parameter.

Försörjningsanalyserna kommer att tas fram och förvaltas i ett tätt samarbete med beredskapsmyndigheterna, och vara en naturlig del av arbetet i beredskapssektorerna. Utredningens förslag om kommunikation

säkerställs bäst genom att Tillväxtverket m.fl. får en roll i beredskapssystemet.

MSB anser inte att MSB ska få uppdrag att upphandla ramavtal för biodrivmedel. Kammarkollegiet, har genom Statens inköpscentral, redan i dag ramavtal för bland annat drivmedel. SKR upphandlar motsvarande avtal för regionerna och kommunerna genom Adda.

Behovet av reservkraft är stort, inte minst för att säkerställa samhällsviktig verksamhet som i vardagen är beroende av elfordon. De viktigaste parametrarna för reservkraft är tillgång och funktionalitet, där olika förnybara alternativ finns i dag, exempelvis HVO100 till dieselmotorer.

Reservkraftens främsta egenskap är att fungera och kan hållas igång så länge den behövs, dvs energilagret kan fyllas på och därmed att reservkraft byggs med fungerande teknik och försörjs av motståndskraftiga och väl utbyggda distributionskedjor.

Risk- och sårbarhetsanalyser är ett viktigt verktyg för aktörernas arbete med riskhantering, kontinuitetshantering och att skapa en förmåga att hantera händelser. MSB håller med om att arbetet med riskhantering har sina brister och kan förbättras, men anser inte att det ska ske genom detaljstyrning av vissa risker/ riskminimeringar. Genomförandet av NIS och CER direktiven kommer att stärka arbetet med ökad motståndskraft, och på sikt bär även förnybara drivmedel omfattas i den regleringen.

I arbetet med försörjningsanalyser, som redan startat, är inhemsk produktionsförmåga en viktig parameter, MSB anser dock att det inte finns något självändamål att sätta upp mål som baseras på självförsörjning. Trygg försörjning är det viktigaste kravet för all samhällsviktig verksamhet, där lokala och verksamhetsspecifika krav måste beaktas. Detta gäller särskilt för reservkraft, där funktionalitet trumfar alla andra mål.

Svar delbetänkande SOU 2023:15 Förnybart i tanken - Ett styrmedelsförslag för en stärkt bioekonomi

MSB understryker utredningens vision och mål om att förnybar inhemsk produktion kommer, om försörjningskedjan byggs motståndskraftig, bidra till en stärkt krisberedskap. Detta förutsätter att även olika insattsvavar säkerställs. Ett sätt att säkerställa motståndskraften vore om biodrivmedel omfattas av reglering enligt NIS2 och CER direktiven.

MSB välkomnar att utredningen ser att det avgörande att fortsätta använda flytande drivmedel. Detta gäller inte minst räddningstjänstfordon motorsprutor och reservkraft mm. Det medför att det kommer finnas behov av betydande volymer flytande drivmedel även i framtiden.

MSB håller med i utredningens resonemang om det säkerhetspolitiska läget har de senaste åren kraftigt försämrats och att inte minst drivmedelsförsörjningen bör dimensioneras utifrån kriget krav.

Elsystemet var i begynnelsen decentraliserat, men kopplades under åren ihop till ett riksnät, systemet har för- och nackdelar. Småskaliga lösningar har en plats även i framtidens energisystem, och såsom utredningen förslår bör förmågan till ö-driftförmåga finnas, men att

systemet i huvudsak drivs som ett nationellt system och optimeras utifrån Sveriges behov. Robusta energisystem är oftast en kombination av stor- och småskalighet.

Även om LoBo lagringen av fossila drivmedel har ett annat syfte, är det en resurs även vid höjd beredskap. MSB framhåller att det nya energisystemet dimensioneras och är motståndskraftigt även vid en avspärrning. Den modell som används för LoBo har stora fördelar, även om det för inhemsk produktion får ske anpassning till vart i värdekedjan lagren hålls. Dock ställer det krav på motståndskraft i de steg som kommer ”efter” lagret, dvs är lagret växande skog måste hela försörjningskedjan därefter vara motståndskraftig.

I en avspärringssituation riskerar brist på flera kritiska råvaror, material och insatsvaror att hämma samhällets funktionalitet, på såväl kort som lång sikt. Det är särskilt viktigt att säkerställa tillgången till drivmedel.

Utredningen föreslår att strategin och stödet för biodrivmedel också ska gälla om importerade råvaror. MSB anser att ett sådant förslag inte minskar vår sårbarhet. Endast en mycket liten del av dagens svenska produktion baseras på inhemska råvaror, och det finns risk att detta förhållande kvarstår med utredningens förslag.

Utredningen förutsätter också att export i fredstid är nödvändig för att initiera och upprätthålla produktion av biobaserade produkter. Enligt MSB är det emellertid viktigt att strategin även innefattar en tillräckligt stor inhemsk användning i fredstid för att bygga upp logistikkedjor och användning anpassade för en snabb omställning till inhemska, biobaserade produkter i en uppkommen krissituation.

MSB anser därför att styrmedlet bör premiera inhemska råvaror.

Utredningen föreslår att stödet till produktion av biodrivmedel begränsas till de råvaror som listas i förnybartdirektivets bilaga 9, del A. MSB anser att produktionen av biodrivmedel måste vara möjlig att anpassa till befintliga fordonsparker och reservkraft och att ett stödsystem måste inbegripa samtliga tillgängliga inhemska råvaror. Ett stödsystem för produktion av biodrivmedel måste således även inbegripa produktionsförmåga som även inkluderar råvaror som inte listas i förnybartdirektivets bilaga 9. Diversifiering av olika produkter är även det en utmaning för omställning av produktion och lagerhållning.

Ransonering är en komplex fråga, men förutsätter att det finns produkter att fördela. Planeringsförutsättningarna måste vara tydliga för alla aktörer, vilken förmåga har systemet att försörja med drivmedel. Vilket förmåga förväntas slutanvändaren ha, både vad gäller uthållighet och förmåga att hämta drivmedel på anvisad plats. Varje samhällsviktig verksamhet som är beroende av drivmedel måste ha en Plan B för sin verksamhet om tilldelningen begränsas. Då all samhällsviktig verksamhet är beroende av energi, är motståndskraftiga försörjningskedjor särskilt viktiga för att upprätthålla samhällets funktionalitet.

Kammarkollegiet har genom Statens inköpscentral redan i dag ramavtal för drivmedel. SKR upphandlar motsvarande avtal för regionerna och kommunerna genom Adda. MSB har således ingen roll att fylla på området. Offentlig verksamhet kan ofta ta merkostnader som driver utveckling, men det är viktigt att samhällsviktig verksamhet använder beprövad och fungerande teknik, det gäller inte minst drivmedel.

I detta ärende har tf ÖD Anna Psaroulis beslutat. Jan-Olof Olsson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Annika Elmgart, verksamhetschefen Tomas Ahlberg och tf enhetschef Clara Korthis-Aspegren deltagit.

Anna Psaroulis

Jan-Olof Olsson

Kopia: FÖ-ESS